

Zavezniki nadaljujejo bombne napade na Balkan

Angleška letala sejejo mine v sovražnih vodah. Bombardiranje nemških mest in industrijskih središč v Porurju se nadaljuje. Več sto tisoč Nemcev pobegnilo pred bombami. Čez dvesto ameriških in angleških letal metalo bombe na italijansko luko.—Ruske čete odbile nemške napade na svoje pozicije pri Veliki Luki. Rusi uničili čez štiri tisoč sovražnih letal v sedmih tednih

Zavezniki stan v severni Afriki. 28. junija.—Ameriški četvermotorni bombniki Liberatorji so danes obnovili napade na Balkan, ko so poslili v bombami letališča Eleusis, zapadno od Aten in Hasani, južnovzhodno od glavnega mesta Grčije. Ameriške bombe so užgale aerodrome in uničile pet sovražnih letal na tleh, dočim je v boju z bombniki padlo sedem sovražnih letal na tla. Američani niso imeli nobenih izgub.—Medtem so angleški bombniki ponovno razbijali italijanske pozicije v Siciliji, Sardiniji in južni Italiji.

London. 28. jun.—Po Nemcih kontrolirana pariška radiopostaja je danes naznanila, da so se nad evropskim kontinentom spet pojavila zavezniška letala, ni pa omenila detajlov.

Angleški letalski minister poroča, da bojna letala sejejo mine v sovražnih vodah in da se bombardiranje mest in industrijskih središč v zapadni in severozapadni Nemčiji, kakor tudi dajacijskih oporišč v Franciji, Belgiji in Holandiji, nadaljuje. Velika letalska ofenziva, ki se je pričela pred osmimi dnevi, je v razmahu.

Ameriške letelce trdnjave in angleški bombniki še vedno mečejo bombe na Porurje. Vsa industrijska središča in mesta z več ko 100,000 prebivalci z izjemo Muenchen Gladbacha so v razvalinah in plamenih kot posledica neprestanega bombardiranja iz zraka.

Zavezniki letalci so vrgli v napad, ki so se pričeli v marcu, 25,000 ton bomb na Porurje. Več sto tisoč Nemcev je pobegnilo iz Porurja pred bombami. Beg se lahko primerja begu armade po porazu na bojišču in je prav tako važen. Ljudje, ki so pobegnili, so tvorili industrijsko armado.

Zavezniki stan, Afrika. 28. junija.—Zavezniki letala so tretjič v zadnjih 36 urah priletela nad Sicilijo iz Afrike in metale bombe na Messina, italijansko luko in zalagalno bazo. Čez dvesto ameriških in angleških bombnikov se je udeležilo napadov, v katerih so vrgli več sto ton bomb na mesto.

Vest iz Kaira, Egipt, pravi, da so bombe razbile pomole, skladišča olja in druge militaristične objekte ter zantile ogromne požare. Vsi bombniki so se srečno vrnili v svoja oporišča po izvršenih napadih.

Zakasnelo poročilo pravi, da so ameriški letalci sestrelili 25 nemških in italijanskih letal v spopadu nad Messino zadnji petek.

Bern, Švica. 28. jun.—Radijsko poročilo iz Rima pravi, da so onišna torpedna letala napadla zavezniški konvoj na Sredozemskem morju med Tunizijo in Sicilijo. Ena ladja, naložena z oljem, je bila potopljena, deset transportov pa poškodovanih v napadu.

London. 28. jun.—Poročilo iz Moskve trdi, da so ruske čete odbile nemške napade na svoje pozicije pri Veliki Luki in vrgle sovražnika nazaj z velikimi izgubami. Po teh napadih so prešle v ofenzivo in zavzele strateško naselbino.

Ruska letala so bombardirala

Rudarji se vračajo na delo

Odpor v centralni
Pennsylvaniji

Pittsburgh, Pa. 28. junija.—Okrog 87,200 izmed 125,000 rudarjev na polju mehkega premoga v zapadni Pennsylvaniji se je odločilo za vrnitev na delo v soglasju z odlokom Johna L. Lewisa, predsednika unije UMWA, in drugih uradnikov. Rudarski odpor se nadaljuje v centralni Pennsylvaniji, kjer se skoraj polovica izmed 45,000 rudarjev ni vrnila na delo. Ti se jeze na vojno-delavski odbor, ker je odbil zahtevo glede zvišanja mezd za okrog \$130 na dan. Uporni rudarji so odglasovali za nadaljevanje stavke.

Voditelji drugega rudarskega distrikta UMWA izražajo upanje, da se bodo vsi stavkarji vrnili na delo ta teden.

Wilkes-Barre, Pa. 28. jun.—Čez 8500 rudarjev na polju antracita v vzhodni Pennsylvaniji je naznanilo, da se bodo držali proč od premogovnikov. Okrog 10,000 drugih rudarjev je na sejah svojih uniž odglasovalo za vrnitev na delo.

Birmingham, Ala. 28. jun.—William Mitch, predsednik 20. distrikta UMWA, je dejal, da se bo večina izmed 22,000 rudarjev v Alabami danes vrnila na delo.

Zapiranje mesnic v Chicagu

Chicago. 28. jun.—Člani organizacije mesarjev sodijo, da bo moral okrog tri tisoč mesnic zapreti vrata v prihodnjih mesecih kot posledica stroga nad cenam in pomanjkanja mesa. Vsi so priznali, da je situacija kritična. Mesarji bodo imeli dve seji ta teden in razpravljali o nastalih potežkočah.

KONGRESNA REVOLTA PROTI ROOSEVELTU

Predsednik ne bo mogel
preprečiti inflacije

NARAŠČANJE
DRAGINJE NAPOVE-
DANO

Washington, D. C. 28. jun.—Kongresna revolta proti vodstvu predsednika Roosevelta na domači fronti, ki je bila demonstrirana zadnji petek, ko sta obe zbornici sprejeli Connally-Smithov protistavkovni načrt, katerega je Roosevelt nekaj ur prej vetiral, ograža tudi protiinflacijski program administracije. Kongres se je izrekel proti subvencijam, ki naj bi preprečile naraščanje druginje.

Senator C'Mahoney, demokrat iz Wyominga, je napovedal, da bo Roosevelt vetiral načrt proti subvencijam, če ne bo ta modificiran. Ta je bil sprejet v senatu s 46 proti 29 glasovom.

Uradniki Rooseveltove administracije trdijo, da se bodo cene potrebnim dvigale. Mezna formula, izdana v zadevi "Malega jekla", ki določa zvišanje mezd le za petnajst odstotkov nad točko, ki je prevladovala v januarju 1941, bo najbrže preklicana.

Prvi učinek kongresne revolte se bo pokazal v višjih cenah. Omejitve, katere je odredil Prentiss M. Brown, načelnik urada za kontrolo cen, bodo odpravljene.

Neki uradnik je dejal, da so cene poskočile za pet odstotkov, odkar je bil sprejet zakon za kontrolo cen. Te naj bi stale na točki od 15. septembra preteklega leta, ki bi vzdrževala ravnotežje med cenami in mezdami. Ker je senat sprejel načrt proti subvencijam, je s tem porušil postavljeno ravnotežje.

Kongres bo skušal izvršiti delo, ki ga čaka, v naglici, preden gre na počitnice. Eno teh je odobritev vsote čez osemdeset milijard dolarjev za vojno in druge namene. Roosevelt in vladni odbori ter agencije bodo morali reševati probleme, ki jih kongres pusti. Kongresne počitnice, ki so se imele po prvot-

Domače vesti

Vest z daljnega zapada

Port Angeles, Wash.—Pred kratkim je tukaj umrla Mary Bukovnik, stara 54 let in doma od nekdaj na Gorenjskem. Zapuščica moža, sina in dve omoženi hčerki.

Še en nov grob na zapadu

Hudson, Wyo.—Dne 21. junija smo tukaj pokopali Antona Drakslerja. Star je bil 64 let in rojen v Mavčičih pri Smedniku. V starem kraju zapuščica ženo in več otrok. Bil je soustanovitelj društva 183 SNP, ampak ob svoji smrti ni bil več član naše jednote.

Clevelandске vesti

Cleveland, O.—Dne 28. junija zjutraj so našli mrtvega na uličnem hodniku rojaka Vincenca Svetino, starega 58 let in doma od Postojnc. Imel je prebito lobjanjo in vsekakor je ponoči padel skozi okno svojega stanovanja. Prejšnji dan je še delal pri svojem poslu. Bil je vdovec in zapuščica hčer.—Dne 25. jun. je v bolnišnici umrla Ana Dolinar, roj. Toporič, stara 46 let in doma iz Zatične na Dolenjskem. V Ameriki je bila 30 let in tukaj zapuščica dva sinova, dve hčeri in brata.—Dne 24. t. m. je naglo umrla, zadeta od srčne kapi, Mary Kovač, stara 65 let in rojena v Preserju na Dolenjskem, po domače Cerkvena Mica. Bila je vdova in ne zapuščica svojcev.—Po daljši bolezni je umrl v bolnišnici Mike Arh, star 67 let in rojen v Velikem Mrševu pri Cerkjah ob Krki. V Ameriki je bil 42 let in zapuščica ženo, hčer in sestro.

Sforza napovedal konec fašizma v Italiji

New York. 28. jun.—Grof Carlo Sforza, bivši italijanski zunanji minister, je napovedal konec Mussolinijevega fašizma in savaoske dinastije na sestanku s časnikarji. Dejal je, da je kralj Viktor Emmanuel izdal italijanski ljudstvo, ko je dovolil fašističnemu režimu napoved vojne Zdrženim narodom, čeprav so mu Italijani doma in v tujini to odsvetovali.

nem načrtu pričeti 4. julija, bodi morda odloženo za nekaj dni. Na dnevnem redu so problemi, o katerih se člani obeh zbornic ne morejo sporazumeti.

Shod Srbskega sveta v Chicagu

Sestra ameriškega
generala glavna
govornica

Chicago. 28. jun.—Miss Ruth Mitchell, sestra pokojnega ameriškega generala Williama Mitchellella, je na shodu, ki ga je aranziral Srbski obrambni svet, orisala svoje izkušnje kot članica četniške armade generala Mihajloviča. Ona je prišla na shod v četniški uniformi in z zakrivljenim nožem na srebrnem pasu. Shod se je vršil v veliki dvorani hotela La Salle, ki je bila natripana do zadnjega kotička.

Miss Mitchell, ki je imela sarko polkovnika v srbski armadi, je orisala svoje izkušnje kot četnica in vojna ujetnica. Shod je bil povezan s praznovanjem Vidovdneva, dogodka, ko so se Srbi borili proti Turkom 1. 1339 do zadnjega moža. Takrat se je rodil srbski narodni duh. Povedala je med drugim, da so jo naciji ujeli in obsodili v smrt. Življenje ji je rešil le njen ameriški potni list. Naciji so jo vrgli v belgrajsko jetnišnico, v kateri je prebivala več mesecev. To jetnišnico je nazvala za "hudičovo luknjo" in naglasila, da poročil o brutalnosti nacijev ni mogoče pretiravati.

"Po opazovanju junaštva in poguma srbskih žensk," je rekla, "se nisem bala smrti. Videla sem te ženske, ko so pobirale ostanke razmetanih trupel 400 otrok, žrtev bomb, ki so jih vrgli nemški letalci na odprto mesto Belgrad. Videla sem, ko so naciji vlačili moje sojetnike iz jetnišnice in jih mučili, preden so jih postavili ob zid in ustrelili."

Miss Mitchell je dalje rekla, "da general Mihajlovič s svojo armado 250,000 četnikov držal vrata balkanskega koridorja odprta in da bo skozi ta vrata vkorakala zmagovalna zavezniška sila in napadla Hitlerjevo evropsko trdnjavo."

Odkar se je miss Mitchell vrnila v Ameriko, zbira denar za otroke in žene četnikov ter druge žrtve nacijskega terorja. "Srbskim materam sem obljubila pomoč in to obljubo bom izpolnila," je rekla. "Moja beseda drži v Srbiji."

Ogenj uničil dva vagona streliva

Grand Junction, Colo. 28. jun.—Ogenj je uničil dva vagona streliva na tukajšnjem križišču železnice Rio Grande. Kroglice in žarnepali so frčali nad mestecem tri ure in osebnosti ljudi je bilo ranjenih. Prebivalci, katere je streljanje prebudilo iz spanja, so v prvem hipu mislili, da je sovražnik napadel mesto.

Preiskava illinoiskih umobolnic naznanjena

Chicago. 28. jun.—Preiskavi državne umobolnice v Elginu in osmih drugih v državi sta bili odredjeni. V teh je 30,899 bolnikov in izmed teh jih je 257 umrlo zadnji mesec. Eno preiskavo bo vodil dr. Harry Hoffman, državni alienist, drugo pa Illinoisko društvo za mentalno higijeno.

Davis zagovarja politiko sovjetske vlade

New York. 28. jun.—Joseph E. Davies, bivši ameriški poslanik v Moskvi, je zagovarjal politiko sovjetske vlade in naglasil, da je v popolnem soglasju s smernicami Zdrženih narodov. Dejal je, da svetovni mir ni mogoč brez sodelovanja sovjetske Rusije.

MIHAJLOVIČ SPET IZBRAN ZA VOJ- NEGA MINISTRA

Osišče zagnalo osem di-
vizij v boj proti
četnikom

STRAŠNE RAZMERE
V TABORIŠČU

London. 28. junija.—General Draža Mihajlovič, poveljnik četniške armade, ki se bori proti osiščni okupacijski sili v Jugoslaviji, je bil ponovno imenovan za vojnega ministra v novi jugoslovanski vladi, katero je sestavil Miloš Trifunović, vodja srbske radikalne stranke. On je bil prosvetni minister v prejšnjem kabinetu Slobodana Jovanovića.

Ker se Mihajlovič ne more udeleževati sej članov jugoslovanske ubežne vlade v Londonu, ga bo nadomestoval na teh sejah general Peter Živković. Trifunović ni samo predsednik vlade, temveč tudi notranji minister.

Zunanji minister v novi vladi je Milan Grol, vodja srbske demokratske stranke. On je znan kot lakren demokrat, ki kot tak ni hotel kooperirati z diktatorsko vlado pokojnega kralja Aleksandra in ne z ono regenta Pavla. V politično življenje se je vrnil v marcu 1. 1941, ko je bila Pavlova vlada strmoglavljena tik pred Hitlerjevim napadom na Jugoslavijo.

(Poročilo iz Ankare, Turčija, citira izjavo avtoritativnih jugoslovanskih krogov, da je Mihajlovičeva armada okrog 50,000 do 60,000 četnikov zavezovana v ljutih bitkah z Nemci in Italijani v južni Jugoslaviji. Osišče je zagnalo osem vojaških divizij v boj proti četnikom.)

Carigrad, Turčija. 28. jun.—Tristo do štiristo Srbov umrje dnevno v koncentracijskem taborišču pri Belgradu za lakoto in boleznimi, dvesto do tristo pa jih Nemci ustrelje mesečno v tem taborišču. To dejstvo je razkril letalski stotnik Bogdan Mihajlovič, ki ni sorodnik generala Mihajloviča in je pravkar dospel v Carigrad. On sam je prebil več mesecev v koncentracijskem taborišču.

Stotnik Mihajlovič je orisal strašne razmere v koncentracijskih taboriščih v Jugoslaviji. Tri taborišča so v Belgradu in okolici. Eno je v Dedinju, drugi dve pa v Pančevu in Jahnici. V taborišču v Jahnici so se nahajali židje, katere so pa nenaški vojniki in gestapovci poklali.

"Nemci vedo kljub terorizmu, da Srbi niso poraženi," je rekel stotnik. "To dejstvo pojasnjuje njihovo čuječnost in strahovlado. Nemške vojaške avtoritete so spremenile Belgrad v močno trdnjavo. Vsi dostopi in ceste, ki vodijo v mesto, so zastraženi. Najbolj utrjene točke so poslopja beogradske univerze, električna centrala in vsa okolica mesta, čeprav je oddaljena več mil od morja. Vojaško poveljstvo je storilo korake za obrambo pred možnim zavezniškim napadom."

Stotnik je dalje rekel, da se Mihajlovičevi četniki odločno in junaško bore proti osiščni okupacijski sili. Ti imajo oporo pri prebivalcih, ki se bodo dvignili proti zatiralcem, ko pride ugoden moment.

Upor na nemških
podmornicah

Stockholm, Švedska, 28. jun.—Poročilo iz norveških virov pravi, da so se člani posadk šestih nemških podmornic uprli ukazu, naj odredijo na morje iz norveških luk. Vsi so bili aretirani in odvedeni v jetnišnico Akershus v Oslo.

Članično protidelaške pajčevine.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnine za Zdravstveno dršavo (Ivan Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.50 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincero \$7.50 na leto, \$4.75 za pol leta, za Inozemstvo \$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$6.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštuno.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s urednikom:
PROSVETA
2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Is gonda pri McKinleyju

McKinley, Minn.—Stavim, da se bo urednik bolj razveselil tega mojega dopisa kot pa fantek dedega jabolka, kajti v papirjih bo našel denarno nakaznico, da mi bo še nadalje pošiljal Prosveto.

Oj kje bom jemal, da bom za "cajenge" dajal, kajti sem že prester in ne morem več plezati na visoke smreke, da bi v verčnem gnezdu našel kak dešetak kot sem ga nekoč—kako se je to zgodilo, izveste spodaj. Pa tudi Matt Kochevar neče več pasti v "test pit" ali jama, da bi rudniško družbo zopet preplašil za \$135—tudi o tem izveste spodaj.

Dopisnikarji in dopisnikarice radi pišejo o vojni, kar je sicer prav. Ali jaz, ki imam nogo prestreljeno in tri sinove, ki so že davno prostovoljno v službi Strica Sama, ne pišem rad o vojni. Dva sinova že dolgo časa pobijata Japonce, en sin pa gleda iz Afrike preko Sredozemskega morja, kako se rušijo italijanska mesta. Torej bom raje pisal, kako mi v Minnesoti pridemo k denarju, da ga pošljemo uredniku za časopis.

V našem enonadstropnem hotelu je nekega dne Majku Grbku zmanjkalo desetaka s police—od tega je že več let kot jih morem naštet. Tisti, ki je bankovec ukradel, je molčal in lepo spal na njem. Majkovi "bordenari" ali "purži" smo prisegli in se pridružili, češ, jaz ga nisem vzel, jaz ga nisem ukradel. Slabo bi se mu bilo godilo, da smo izvedeli, kdo ga ima v blazini. Pozneje, ko smo izvedeli, kdo je tat, se nam je že malo kri ohladila in ga še oblasti nismo hoteli naznaniti. In kako se je stvar odvila?

Na spomlad sem splezal na smreko poleg našega "hotela", da vidim, kako si zna verčica gnezdo narediti. Toda čudo vseh čud, v gnezdu sem našel—Majkov bankovec! Bil je podolgem ves sčefran, kakor da bi bil s škarkami zrezan. Vedel sem, da je bil Majkov, ker je bil ves masten—Majk je bil naš kuhar.

"Evo ti desetaka, Majk!"... Kaj hočemo s tatom narediti? Vaj potniki so se zedinili, da moram verčičino gnezdo nazaj na smreko nesi, Majkov bankovec pa bankirju izročiti. Morebiti bom dobil nov bankovec za ta sčefrani desetak. Torej gnezdo nazaj na smreko, z "drobižem" pa v banko. Tam sva z bankirjem ta drobiž na papir prilimala in čez par tednov dobila nov bankovec. Stalo nas je nekoliko centov za delo in poštne znamke. Nobenega dvoma pa ni, da gostilničar Frank Perhaj še zdaj spi na tem bankovcu. Citatelji si lahko mislijo, zakaj smo ga nesli gostilničarju Perhajju.

Tisto zimo so bili skoraj vsi rudniki na železnem okrožju na počitnicah. Zato je pa tudi naš dobi Majk Grbek imel več "bordenarjev" kot v dobrem času. Mesa je bilo pri hiši zmeraj več kot drv, ker smo raje hodili na lov kot pa sekal drva. Najbolj nas je mučilo to, kako naj znesemo domov srne, katerih je Matt Kochevar postrelil več kot

mi vsi ostali, ker on je bil pravi mojster v tem. Neki dan smo bili rešeni tudi teh skrbi in težav. Na vrata je namreč potikal neki Rus, ves sestradan in ozebel. Ker ni imel puške, je moral nositi domov srne, ki smo jih mi postrelili.

Proti pomladi pa nismo hoteli več srn streljati kot le toliko, da je bilo mesa za par dni, ker drugače bi se nam bilo spridilo. Neko jutro je pričel naš kuhar jediti, kaj bo kuhal, ker smo vse meso pojedli, a jesti bo še treba. Izvoljen je bil Matt Kochevar, naj gre še po eno srno ali srnjaka; za srnoosca smo avtomatično delegirali Rusa.

Matijeta in Rusa ni bilo domov ob času, da bi se opoldne srno mastili. Pozabila sta tudi na to, da bi mi radi imeli meso za večerjo. Mi Črnomaljci smo spraševali vrage, kje sta Matt in Rusa. Ribničani so pa lomastili hudiča, kje da je srna ali srnjak. Nas Črnomaljce je vrag bolj uslišal kot pa hudič Ribničane, kajti Rusa nam je že pozno v noč prinesel na hrbtu Matijeta, namesto srne ali srnjaka Ribničanoma. Matijeta je vrgel vsega mokrega na posteljo, par rudarskih čevljev pa na pod.

Kaj se je zgodilo, sta nam hitro povedala. Matijetu ni bilo nič drugega kot da je bil ves moker. Tavalta sta po gozdu ves dan in tako ju je tam zalotila noč, ne da bi bila kje videla eno samo srno. Domogrede ju je pot zanesla mimo nekih "halup", kjer so pred tedni pričeli kopati šaht. Mi, Majkovi "bordenari", smo bili vsi jezni, ker so prišli delavci, ki so kopali tisti šaht, nekje od Hibbinga, mi pa smo živeli v bližini in bili brez dela. Da se bo vsaj nekoliko jeze otrese, je Matt v sušilnici ukradel par rudarskih čevljev. Ako mi bodo čevlji preveliki ali premajhni, mu ni bilo mar, ker ukradel je zato, da komu škodo naredi, kajti bili smo jezni na delavce prav tako kot na "kape-tana".

Bližu sušilnice je bil "test pit" ali jama, ki je bila skoraj do vrha polna vode. V to jama je Matt padel, ker bila je tema kot v rogu. Rus je potegnil Matijeta iz jame, si ga naložil na pleča, čevlje v roke in tako je prinesel našega najboljšega lovca domov.

V par minutah je bilo vse dogovorjeno, kaj storimo. Dva fanta sta šla v Buhl povedat zdravniku, da je Matija na smrt bolan. Jaz in nekoliko drugih smo odnesli čevlje nazaj v sušilnico, potem pa smo zbudili kapetana iz lepih sanj. Sporočimo mu, da nam mora kompanija plačat odškodnino za Matijeta, ker bo vsak čas umrl. Kapetan se je nekaj časa izgovarjal, češ, kaj je Matt delal ponoči tam okrog "test pita". Ali njegove besede niso toliko veljale kot naše pesi, katere smo iztežali proti nje-mu in mu obetali razne ne-prijetnosti, ako nam za Matijeta brž ne izplačajo, da bomo imeli za pogrebne stroške. Ko nam je obljubil, da bo prav gotovo prišel "claim agent" predno bomo Matijeta izročili pogrebniku, smo se od moža mirno poslovili.

Ko pridemo v "kempo", smo tam že našli zdravnika, ki nam je s prstom na ustih kazal, naj bomo mirni in tihi, ker je Matija nevarno bolan. V naš "hotel" je prihajal tri ali štiri dni in stresal z glavo, češ, da bo Matija vsak čas umrl.

Prideta dva kompanijska agenta, da se z nami "pogliha-ta," kakor nam je obljubil kapetan. Jaz sem se držal, da znam najboljši angleški in sem jima Matijeta hitro prodal za \$135. Pravdali smo se nekaj časa, ker bi bila moža rada nekoliko znižala svojo ceno. A jaz, ki sem imel trumfno karto v podobi umirajočega Matijeta, sem pa zahteval toliko, dokler Matt še živi in sam podpiše; če pristane-ta na to ceno, ne bomo zahtevali nadaljnje odškodnine, čeprav Matt umre. Na moje besede in Matijetovo zadržanje na poste-lji, kjer je začel iztežati noge kakor da bo takoj umrl, je bil ček hitro napisan za prej ome-njeno vsoto. Matijetovo roko sem držal jaz, da je napravil ve-lik križ tam, kjer je bilo zapi-sano, da kompanija nima nobene več odgovornosti po Mattovi smrti. On zna sicer dobro pisa-ti, ali takrat, ko je umiral, ni mogel napisati svojega imena.

Moža sta mislila, da sta pre-varila mene, "greenhorna", ali jaz sem bil pa siguran, da sem jih potegnil za 135 ameriških goldinarjev. Bog mi grehe od-pusti!

Kmalu, ko sta agenta odšla, je prišel zdravnik, ki pa Matijeta ni našel v postelji ne živega, ne mrtvega. Kakor hitro sta agen-ta odšla, je Matt skočil iz poste-lje, se oblekel in tekel v mesto, da prej izmenja ček predno se moža premisli in mogoče pre-povesta bankirju izmenjavo čeka. Zdravniku sem rekel, naj gre v Buhl v salun, kjer bo našel Matijeta. Bal se nisem, da nas bo on izdal, ker s tem bi le pokazal, koliko se razume na zdravništvu.

K zaključku naj povem, da je po mojem zadnjem dopisu o de-kletih na vlaku rogovili tudi ti-skarski škrt. Da citatelji nebo-djo preveč v temi, naj povem, da je tista Kochevarica stopila v poštni voz pri Miklarjih, ne pa pri Mlinarjih, kot je bilo zapi-sano.

Da mi papirja ne manjka, bi tistega črnega Kranjca Finka fajn "ošimfal", ker se je v svo-jem dopisu zaletel vame. No, France, za sedaj ti odpuštim, a drugič, če me boš še tako raz-jezil, ti bom takoj kupil pišče.

—Ja, Johna Boharja sem dobro poznal. Kadar se mi bo še hotelo pi-sati, bom napisal nekaj o mul-cu in strahu v rudniku Sharo-nu pri Buhlu, Minn.

John Gerzetic.

Is dežele polina

Rock Springs, Wyo.—Prego-vor pravi, danes tebi, jutri me-ni. In tako se je zgodilo, ko sem prejel pismo od mrs. Dolenc dne 20. junija, da je umrl Anton Draksler za zastrupitvijo od klo-pa. On se je že par desetletij ukvarjal z ovčami kot pastir in tudi sam jih je že imel po par tisoč v kompaniji z rojaki. Star je bil nekaj nad 60 let in doma od Save blizu Kranja, kjer za-pušča ženo, sina in hčer. Mislim, da je bil pri društvu 183 SNPJ v Hudsonu, Wyo. Tonyju blag spomin!

Pred par leti sva bila skupaj. Rekel mi je, da ga slerbi, kako

je doma z družino—ali je sin v vojni in če je še živ ali ne in ali se je hči že omožila ali ne. Nič ni mogel izvedeti. Vem to-dolko, da niso bili lačni, dokler jim je mogel pošiljati denar čez morje.

Leta 1928 smo se tja peljali čez hribe s tremi avti. On je bil takrat z ovčami blizu mesta. Neki večer sva vso noč kramlja-la in se pogovarjala o tem in onem. Omenil je, kako hudo zi-mo so imeli in pravi: "Verjemi, John, devet hlač sem imel na sebi, pa me je še zeblo..." Vprašam ga, kaj pa ušesa? Od-govori, da je imel tako debele kot bi kakih šest "hot cakesov" skupaj stisnil. "Tediš si pa tu-di dobro slišal," se ponorčujem. "Vsak vlak iz Rock Springsa sem slišal, čeprav je 150 milj da-ljeve," se odreže.

Ko se je zdanilo, je šel on k ovčam, mi pa proti domu. Ker je deževalo, smo se vozili celih enajst ur, da smo napravili da-ljavo 230 milj. Ker pot ni bila še z oljem polita, so avti drsli sem in tja kot po maslu.

Herbert Hoover nam pripove-duje, kako naj živimo, da ne bo-mo lačni. Glej ga fanta! Ko je bil on predsedniku Združenih držav, je pa poslal bombe sol-zavke nad reveže, ki so ga go-silili pomoči.

Mussolini se tudi smeši s svo-jo oboženo silo. Pravi, naj ga zavezniki najprej premagajo, po-tem pa naj sklenejo mir z njim, sedaj pa je še do zob oboženo. O boy, kmalu bodo njegovi ju-naki peli—"O mama mia"—sa-mo da bodo ameriške vojske za-gledali.

Knjigo, "Ko smo šli v morje bridičosti", sem tudi prečital. Ampak o tistem se sedaj ne ve-lja pregovarjati, čeprav pero ta-ko rekoč samo sili, da bi marsi-kaj vprašal.

Oni dan grem k zdravniku, naj mi da kaj za spanje. Da mi neke pilule. Zvečer vzamem dve namesto ene. Komaj se vležem, sem že spal in takoj sem bil pred nebesnimi vrati. Ko me zagle-da sv. Peter, mi takoj odpre in pravi, naj sedem, ker sem goto-vo truden. Odgovorim mu, da sem res truden, ker sem hodil celih devet ur. Vprašam ga, kje je nebeski gospodar in mi po-kaže druga vrata. Ko jih od-prem, mi pride naproti škof Ba-raga, kajti tudi on je bil pri Očetu.

Ko pridem malo k sapi, vpraš-am Gospodarja, kako to, da no-če nič pomagati ubogim Sloven-cem, saj vendar vidi, kako jih preganjajo in morijo vsekrižem, da je strah in groza in da se naj-še najbolj zanesajo. Pa mi od-govori, ako bi pomagal temu ali onemu, bi se drugi nanj jezili, kajti pomoči ga vsi prosijo, ta-da vsem ne more pomagati. Do-stavi, da so ljudje veliko sami krivi, ker preveč verjamejo raz-nim šarlatanom, ki le zase gla-dajo, da se jim dobro godi, pa naj bo minister tak ali tak; po-sebno kadar so volitive, imajo je-zike z medom namazane. Rečem mu, da se tudi njegovi namest-niki vtikajo povsod, tudi tam, kjer bi se prav za prav ne sme-li. "Veš," mi odvrne, "med vsak-im žitom je tudi plevel. Tukaj je prav tako: nekaj duhovnov je res dobrih, za nekatere bi bilo pa bolje, da bi si bili kak drug poklic izbrali. Saj veš, veliko je poklicanih, pa malo izvolje-nih..."

Pri tem sem se dvignil, spo-taknil na preprogi in se prekui-nil. V tistem hipu sem se pa zbudil in sem res ležal zraven postelje.

Vreme se je končno le nekoli-ko ogrelo za par mesecev.

J. Pitar, 10.

Lep uspeh priredbe za SANS

Sheboygan, Wis.—Priredba Ameriškega-slovenskega združe-nja, ki se je vršila 29. maja v Fludernikovi dvorani v korist SANSa, je v naše veselje izpad-la izborna v vseh ozirih. Kot predsednica tega združenja in v imenu pripravljalnega odbora se najlepše zahvalim vsem, ki so nam šli na roko in na ta ali drug način pripomogli k tako velikemu uspehu.

Pokazali ste, da se zavedate, da je sedaj tisti čas, da se po-služimo vsake prilike in prispe-vamo svojo malenkostno vsoto, ki bo pomagala olajšati gorje na-šim trpečim rojakom v stari do-movini. Udeležba je bila nepri-

čakovano velika, dvorana polna, vsi sedeži zasedeni in veliko jih je moralo tudi stati. Vstopnice so bile samo po 25c, toda se od-teh je bilo treba odbiti tri cen-te davka, vendar pa je presta-nek nad \$100, ki bo poslan na pravo mesto.

Da smo prišli do te vsote, je največja zasluga našega ženske-ga pevskega zbora, čijega člani-ce so že dalj časa razprodale listke za stvar, ki je bila oddana na tej priredbi. Dobiček od tega je prištel k gornji vsoti.

Program je bil lep in obširen. Trajal je okrog tri ure in ob-činstvo ga je ves čas mirno in z zadovoljstvom zasledovalo. Na programu so bile poleg igre ne-pevske točke, govori, godba in deklamacije.

Priredbe sta se udeležila tudi župnik Louis Koren in kaplan Leroy Dierbeck. Župnik Koren je v približno pol ure trajajo-čem govoru orisal trpljenje naših rojakov v Sloveniji, kako je naš narod teptan in oropan in kakšna krivica se mu godi. Pou-darjal je, da bodimo pripravlje-ni, da bomo lahko pomagali, ko pride čas. Tudi kaplan Dier-beck je v kratkem govoru ori-sal, kako trpe narodi po vsem svetu in da moramo pomagati našim v stari domovini. Najlep-ša hvala obema.

Ponovno se zahvalim vsem igralcem in igralkam za njihov trud in poštrevnost, posebno ker so svoje vloge tako dobro izvršili. Najlepša hvala mrs. Stanzi Francič in njenemu pev-skemu zboru za tako lepo sode-lovanje in ker so nas razveseli-li s tako lepim petjem. Tudi pe-rci in pevke od združenja zaslu-žijo prav lepo priznanje za njih nastop, kakor tudi njih učitelj-ca miss Olga Plešet. Njih na-stop je bil posebno zanimiv, ker so bile vse pevke oblečene v na-rodne noše. Prisrčna hvala tudi vsem drugim pevskim skupinam, ki so tako lepo nastopili drug za drugim in peli slovenske in tudi par angleških pesmi. Z zani-manjem smo jih poslušali in po-za-bili na vse težave. Rada bi se vsakemu posebej zahvalila, toda ni mogoče, ker bi vzelo preveč prostora v listu.

Izborno so igrale tudi dekleta pa piano, violin in harmoniko. Vso čast mrs. Frances Milostnik za izvrstno podano deklamacijo "Bodočnost Slovanov." Posebno pomembna in obenem žalostna je bila deklamacija v počast-materam štirih mladih deklic, ki so nastopile v narodni noši. Pa tudi na očete nismo pozabili. Dva mala fantka sta v vojaški obleki deklamirala očetom—ka-ko oče trpi in dela za svojo dru-žino. Čast vsem slovenskim staršem, ki svoje otroke vzgajajo v tako lepem slovenskem duhu.

Ob koncu programa, ko smo videli, da je tako lepa udeležba, smo poskusili, da prodamo nekaj vojniših bonдов. In res, na naše veselje so navzoči kupili za \$2150 bonдов. Tukaj se vidi, da so sheboyganski Slovenci res dobri in pripravljeni pomagati kjerkoli morejo.

Mary Fale, predsednica ASZ.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 29. junija 1923)

Domače vesti. V Great Falls, Mont., je bil v rovu ubit John Francetič, član SNPJ.

Delavske vesti. John Lewis, predsednik rudarske unije, je zagrozil naprednim rudarjem v Pennsylvaniji z izobčenjem.

Inozemstvo. Francosko vojaš-tvo je ustrelilo tri nadaljnje Nemce v Porurju.

Sovjetska Rusija. Iz Moskve poročajo, da je bil v petrograjski katedrali Verdenski uplenjen več milijonov dolarjev vredni zaklad zlata.

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA
izdaja svoje publikacije in je posebno list Prosveta za koristi, ter potrebo agitacije svojih društev in članstva in za propa-gando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih po-pornih organizacij. Vsaka or-ganizacija ima običajno svoje glasilo. Torej, agitatorični dopis-i in nasnanila drugih podpora-rih organizacij in njih društev ni-je ne pošiljajo listu Prosveta.

(Datum v oklepaju na primer (June 30, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Tedenske kritične misli

Zadnji teden so bili v Detroitu izgredi med belimi in črnimi in okrog 30 oseb obeh polti je bilo ubitih, okrog 500 ranjenih in čez tisoč oseb aretiranih. Mir je naredil Roosevelt, ki je poslal tja federalne čete. Časopisje in radio sta se na splošno zgražala in alikala veliko veselje v Berlinu zaradi tega. Sam kljukasti Goebels bi si ne mogel želeli boljšega, kar se je zgodilo v Detroitu.

Kaj je povzročilo izgrede? Na eni strani veliko pomanjkanje kooperacije in tolerance, torej demokratične zavesti, na drugi strani pa silno pomanjkanje stanovanj, parkov in prostornih zabavišč. Ogromna industrija za vojno je privlekla v Detroit na tisoče in tisoče novih delavcev, med njimi črncev, za gradnjo novih hiš pa ni časa in ne moči. Posledica je—strašna gneča v mestu; gneča v delavskih četrtih, gneča v enem samem parku, gneča na ulicah, gneča povsod. Ubogi ljudje so nervozni in jezni drug na drugega. Zraven tega pa še petokolonska propaganda—hujskanje belih proti črnim, črnih proti belim. Rezultat? Eksplozija!

Ameriški "džingoti," bivši izolacionisti in danes zagrizeni nacio-nalisti, pripovedujejo navzven, da Amerika ne more po vojni sodelovati v nobeni svetovni organizaciji, češ da ji to prepoveduje ustava. Kakor da je ameriška ustava sveto pismo, ki se ne da izpremeniti! Dejstvo, da je bila ustava že enindvajsetkrat po-pravljena, je dokaz, da se lahko popravi še dvajsetkrat ali pa sto-krat, če je treba. Gallup Poll je pokazal, da je 83 odstotkov ame-riških volivcev za kooperativni mir, to je za sodelovanje Združenih držav v svetovni zvezi. To je dvetretjinska večina in ta večina lahko v enem letu izpremeni ustavo po svoji volji ali pa jo zavre v celoti in sprejme popolnoma novo ustavo, katera se bo ujemala s konstitucijo Združenih narodov.

Gaetano Salvemini, predstavnik demokratičnih Italijanov v Ameriki, je zadnji teden objavil v newyorikem New Leaderju daljši članek, v katerem nudi sugestije ameriškim in angleškim vojaškim poveljnikom, kako naj postopajo v Italiji po okupaciji, da bo zadovoljeno pravici, krivica pa bo kaznovana. Med drugim čitamo tudi sledeče: "Če bode Mussolini, kralj in drugi fašistični voditelji ubiti v ljudski vstaji, predno pridejo zavzemniki v Italijo, bo s tem olajšana naloga okupatorjev; če pobegnejo po zraku v Nemčijo ali k svojemu prijatelju Franku v Španijo, srečno pot. Ako pa pridejo v roke zavzemnikom, naj jih polijejo v Jugoslavijo in Grčijo, kjer bodo sojeni zaradi sločinov, ki so jih izvršili nad nesrečnim ljudstvom tamkaj..." Ne vemo, kako Salvemini misli glede Primorja, uverjeni pa smo, da bi Slovenci lahko dobro rešili primorski problem z njim in italijanskimi demokrati njegovega kalibra, če bi bili ti možje na krmilu Italije po vojni.

Zadnje dni je edina slovenska mlekarna v Chicagu prešla v roke velike mlekarne korporacije. Vzroki propada te mlekarne (bole-zen lastnika) niso važni za javnost, važna pa je dejstvo, da so čikaški Slovenci, zlasti odjemalci tega podjetja, enostavno ignorirali to zadevo, kakor da nič ne pomeni zanje. In kako lahko bi bilo to podjetje ostalo v slovenskih rokah kot kooperativa! V Ameriki je še mnogo in mnogo zadržnih mlekar, toda o kakšni slovenski še ne vemo, razen če je na farmah v Willardu. V Chicagu je do-vojl rojakov, ki imajo danes dovolj denarja, da bi lahko skupno prevzeli mlekarno v svoje roke kot kooperativno podjetje in bi obratovali to podjetje v interesu vseh onih odjemalcev mleka, ki bi bili člani zadruge. To velja tudi za druga trgovinska podjetja, ki bodo prej ali slej propadla. Dovolj imamo ljudi, dovolj denarja —le zadržne (in demokratične) zavesti in izobrazbe nam še hudo manjka.

Iz Londona poročajo, da se te dni vrši v Italiji velik naval tajne Mussolinijeve policije na "peto kolono." Enajst tisoč oseb je že bilo aretiranih. Kaj naj pomeni "peta kolona" v fašistični Italiji? Peta kolona se je rodila v Španiji, ko je Franko ali neki njegov general rekel: "Madrid bo kmalu naš; štiri naše (fašistične) kolo-ne (armade) so že na štirih straneh mesta, peta (tajna kolona) je pa v mestu." Peta kolona je torej do danes pomenila tajno nacifašistično oranzacijo, ki rovari od znotraj. Kaj pa v Italiji, v deželi nacifašistične diktature? Če je tam kakšna tajna organizacija na delu, so to protifašistični elementi: demokratje in socialisti in se-veda komunisti. Ti so "peta kolona" v Italiji. To pomeni, da izraz "peta kolona" ni več enostranskega pomena. Vprašanje je, na ka-teri strani je.

V današnji Prosveti je objavljena "Izjava" jugoslovanske vlade. To je izjava vlade, katera je resignirala pred dobrim tednom. Razni časnikiški viri navajajo celo vrsto vzrokov te resignacije, ampak pravi vzrok je lahko razviden iz izjave same: spor med Hrvat in Jovanovićem. Jovanović in njegovi srbski nacionalisti so pod pritiskom demokratičnih Srbov in Hrvatov pristali na program demokratične in "bolj ali manj" federativne Jugoslavije, ampak demokratični Srbi in Hrvati se s to polovičarsko deklaracijo niso zadovoljili in prišlo je do ostavke. Jasno je, da je izjava meglena in mestoma—posebno pri najvažnejši točki glede federacije—dvo-umna. Jasno je tudi to, da srbski nacionalisti (velesrbi) ne bodo nikdar izvajali tega programa, zato je nujno potrebno, da imajo iskreni demokratje večino v novi vladi.

Ameriška podmornica in člani posadke, ki so se vrnili v Dutch Harbor, Alaska, potem, ko so po-topili pet japonskih parnikov na Pacifiku.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

GOSPODARSKI NEUSPEHI OSIŠČA

(Posneto iz Jugoslav Summary, št. 12 z dne 14. maja 1943.—JIC).

Dopisnik švicarskega lista Neue Zuercher Zeitung je dne 14. aprila poročal svojemu listu:

„... Na Hrvaško je prispelo iz Nemčije 3000 ton krompirja in 150 ton sladkorja. To je prvi do-laz skupne dobave od 5150 vago-nov krompirja in 1000 vagonov sladkorja, katere ima Nemčija dobiti v teku meseca aprila.“

Ta vest je zanimiva za vse one, ki vedo koliko krompirja je Hrvaška pridobila v normalnih ča-sih.

Jugoslovanska zemlja slabo ro-di, kadar seje osišča. A vendar si prizadeva zgraditi na tej so-vražni zemlji marionetne vlade!

One kmetije v poljedelski drž-avi Jugoslaviji, ki še niso po-polnoma porušene in opustošene od nasilja okupatorja, so se sa-me opustile več kot za polo-vico. Polnih 50 odstotkov zem-lje je namenoma ostalo nepre-obračane in neobdelane. Komaj če-trtina živine in konjev je še na paši.

Jugoslovanski narod noče so-delovati, on daje vzgled vsem drugim v „trdnjavi Evrope“. Kaj-ti vsaka trdnjava ima svoja zad-nja vrata.

Poljedelstvo v Jugoslaviji

Jugoslavija je razdeljena na tri pasove.

1. Centralni del, ki se sam vzdržuje.

2. Severovzhodni pas — v ka-terem se nahaja tudi večji del Srbije in Hrvaške — katerega pridelek je bogat. Večji del pri-delek iz tega pasu je namenjen za izvoz.

3. Gorato ozemlje na jugoza-hodu, ki mora svojo hrano uva-žati.

Lani so morali v poljedelsko bogatemu ozemlju pobirati žetev v navzočnosti oboroženih straž — toda žetev je bila vseeno re-va na in nadvse siromašna.

Jugoslovanski gospodarstvo pred vojno je bilo zelo pomanj-kljivo. Toda država je bila ven-dar že našla svoje gospodarske ravnotežje, posamezni deli so se naslanjali drug na drugega. Ne-potrebno je bilo, uvažati krom-pir in sladkor ravno v one kra-je, v katerih sta bila oba v izo-bilju. Se bolj nezasišano pa je, da uvažajo žito in meso na ob-režna ozemlja, ne morda iz bo-gate severne Jugoslavije, temveč iz lačne Italije.

BOJI V JUGOSLAVIJI

Carigrad, 12. junija (Reuter). —Po vestih, ki so prispelo v Carigrad, je bilo v Beogradu are-tiranih 800 oseb vsled pouličnih bojev, v teku katerih je padlo več Nemcev.

Izgredi, katerih posledica so bili omenjeni poulični boji, so izbruhnili o priliki prihoda hrvaških ustaških čet, katere so dobile nalogo, da pomagajo oku-pacijskim četam v Beogradu; 50 ustašev je padlo v bojih. Le majhno število aretiranih je bilo do zdaj zopet izpuščenih na svobodo.—(JIC).

PREGLED POLOŽAJA NA BALKANU

Londonski list borbenih Fran-cozov "France" prinaša uvod-nik, v katerem obravnava v vseh podrobnostih razmere v central-ni in južni Evropi. Francoski ča-sopis našteva, kako so se v nem-škem glavnem stanu vrstili va-zali, katerih obiski so se zaklju-čali vedno s suhimi mehaničnimi izjavami—kar dokazuje, da so bili rezultati več ali manj nepo-voljni.

Berlin skuša ustvariti prepi-čanje, da so ti obiski administra-torjev različnih evropskih dežel v fuhrerjevem glavnem stanu vzbudili v svetovni javnosti pre-pricanje, da je vojaška premoč osi-šča še vedno velika. "France" navaja članek nekega madžar-skega časnikarja, ki je pred kratkim opisal razmere v jugo-

vzhodni Evropi kot nezadovolji-ve. Trdil je celo, da "nered in nemiri na Balkanu stalno naraščajo ter da se položaj tam ne-prestano slabša."

Dalje citira list borbenih Francozov članek znanega švi-carskega tednika "Die Welt-woche", ki poroča o upornem duhu balkanskih narodov. Ta švicarski list piše: "Nedvomno Nemci pošiljajo mnogo mladih ljudi z Balkana na sever, toda tam jih je še vedno na stotiso-če, ki le čakajo na prvo ugodno priliko, da se upro."

Na Madžarskem si Kallay in drugi člani vlade na vsi moč prizadevajo zatreti "politične fronte"; toda zastoj apelirajo na složnost in obsojajo tako do-lovanje—ena teh političnih front je že precej jasno začrtana, in sicer ona, katero je ustvarila madžarska socialistična stranka s svojim pozivom delavcem, kmetom in intelektualcem. Hor-thy in njegovi ljudje vedo, da so ogroženi ter so začeli usta-navljati gardo svojega režima—ustanovili so nove oborožene organizacije, ki bodo nosile ime "narodni križarji." Nemci se grenko pritožujejo nad popu-ščanjem Madžarske in pripisuje-jo njeno onemoglost vplivu Amerike.

V Rumuniji je splošna mobili-zacija doživela popolen in splo-šen neuspeh. Eden izmed časo-pisov, ki izhajajo v Bukarešti, se z ogorčenjem pritožuje radi ma-lodušnosti rumunskega ljudstva in zaključuje, da je sedanji po-ložaj tak, da je le en sam izhod mogoč, in sicer zmaga nad so-vjetsko Rusijo.

Na Bolgarskem pa se mno-že politični umori in sabotažna de-janja, in to kljub neštivilnim aretacijam v vseh bolgarskih mestih. Eden izmed oddelkov sofijske garnizije velja za nesig-urnega in ne sme zapustiti ka-sarnice. Tretjino moštva so sploh razorožili. Častniki, osumljeni protinemškega razpoloženja, se morajo umakniti mlajšim oficir-jem, ki so se vrnili iz Nemčije. Baje se je precejšnje število častnikov, ki so na ta način iz-gubili svoja mesta, pridružilo gerilcem.

Na koncu svojega članka pravi list borbenih Francozov:

"Brez vsakih težav bi mogli tudi še mnogo nadaljnjih vzgle-dov pokazati in navesti drugih slučajev globokega nerazpolože-nja in ogorčenja, ki je danes za-vladalo na balkanskem poloto-ku.

Obiski administratorjev v Hit-lerjevem glavnem stanu tega dejstva ne morejo izpremeniti; tudi ako so ti njegovi hlapi in pomagači obnovili svoje stare obljube ali pa prevzeli nove na-loge, je težko verjetno, da jih bodo mogli izvesti spričo odpo-ra, na katerega bodo naleteli. Še celo pred napadom na evropsko trdnjavo s strani zavezniških vojaških sil je videti, da že zdaj v notranjosti te trdnjave neka-teri izmed voditeljev, a še bolj njihovi narodi, mislijo le še na svojo osvoboditev in jo tudi že pripravljajo."—JIC.

Zavezniški vojski se vedbajo v skakanju s letal neke na Sred-njem vzhodu. Vojski se vedbajo v skakanju s letal neke na Sred-njem vzhodu.

Izjava jugoslovanske vlade

Jugoslovanska ambasada v Washingtonu je prejela od jugo-slovanske vlade v Londonu na-log, da objavi izjavo vlade, ka-teroj je jugoslovanski kabinet soglasno sprejel.

Ta deklaracija je bila torej sprejeta od vseh skupin, zastopa-nih v jugoslovanski vladi; po sprejetju te izjave je prišlo do obravnave osebnosti predsedni-ka jugoslovanskega kabineta, Slobodana Jovanovića, proti ka-teremu sta nastopila podpred-sednik vlade Krnjević in fi-nančni minister Sutej. Ta ak-cija je privedla do sedanje krize v jugoslovanski vladi. Besedilo omenjene izjave je naslednje:

"Videti je, da stopamo, ako še ne v zadnjo, vsekakor pa v od-ločilno fazo vojne. To spozna-nje nam narekuje, da z jasnost-jo in preciznostjo očrtamo svoje vojne cilje in pokažemo z odloč-nostjo splošne smernice naše po-litike. Pogajanja so že v teku med našo vlado in vlado Angli-je, da se spravi delovanje naših gerilcev v sklad z vojaško akci-jo zaveznikov na Balkanu. Toda koordinacija vojaškega sodelo-vanja še ne bi zadostovala; po-trebno je tudi, da koordinacija našega političnega delovanja spravi jugoslovanske vojne cil-je v sklad s politiko naših ve-likih zaveznikov.

Naši vojni cilji so nam bili za-črtani od dogodkov v tej vojni. Po zaslužnjem in razkosanju Jugoslavije ne bi mogla imeti nobena jugoslovanska vladna dru-ga političnega cilja kot: — o-svoboditev Jugoslavije in obno-vo njene edinstva kot države. To je življenjska potreba za vse Ju-goslovane in obenem cilj, za ka-terim streme Zedinjeni narodi v vojni in katerega zahtevajo načela mednarodnega prava. Ju-goslovanska vlada je zapustila svojo domovino, ker se je hotela boriti proti sovražniku do kon-ca in zato, ker je hotela ohrani-ti svojo solidarnost z zapadnimi demokracijami. Že s tem je jas-no razložila svoje vojne cilje in osnovne smernice svoje politike.

Kljub vsem razlikam nazira-nja smo prepričani, da vsi vemo danes, kakor smo to že vedeli pred dvema letoma, da je jugo-

slovanska politična linija edina mogoča. Podpirajoč to jugo-slovansko politiko najbolje služimo dejanskim interesom Srbov, Hr-vatov in Slovencev. Res je, da po izkušnjah zadnjih dvajset let mnogi smatrajo, da Jugoslavije ni mogoče obnoviti na bazi po-polne etniške skupnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev. Toda, če je izkušnja pokazala, da obsto-jajo srbski nacionalizem, hrvaški nacionalizem in slovenski nacionalizem, katere je treba u-poštevat, iz tega še ne velja za-ključiti, da je treba razkosati Jugoslavijo in na njenem mestu osnovati posebno srbsko državo, hrvaško državo in slovensko državo. Pred 25 leti so Srbi, Hrvati in Slovenci, ki so se bo-rili vsak za svojo svobodo, raz-umeli, da jim bo nemogoče u-spjeti, ako svojih sil ne zedinijo.

Danes pa je to še mnogo bolj o-čividno kot pred 25 leti. Stopa-mo v dobo velikih političnih in gospodarskih skupnosti, v do-bo uni in blokov. Ako se po-sreči načrt naših sovražnikov, da razdvoje Srbe, Hrvate in Slovence druge od drugih, bo vsakteri od njih brez vsakega dvoma prisiljen, da se združi v skupnost z eno ali več drugimi državami. Ravno tako sigurno je, da bi Srbi, Hrvati in Sloven-ci našli v taki skupnosti ali skupnostih mnogo manj ugodne pogoje za svoj individualni na-cionalni razvoj kot v Jugosla-viji, katere je — tudi ako ni iz-raz njihove popolne etniške ed-inosti — vendar izraz njihove etniške sorodnosti. Naslednja formula je bila nekoč izražena od nekega Srba: močna Srbija v močni Jugoslaviji, kar pomeni, da ne more biti močne Srbije brez močne Jugoslavije, niti močne Jugoslavije brez močne Srbije. Ta formula se bo dala prav tako dobro uporabiti tudi za Hrvaško in za Slovenijo.

Čim bolj se nam približuje odločilna faza vojne, toliko bolj moramo poudarjati te osnovne misli v vseh svojih odnosih z našimi zavezniki ali z našim na-rodod. Upoštevati moramo obe-nem tudi naslednja dejstva: V poteku te vojne, ki se že tako dolgo zavlačuje, je vojna spre-menila svoj značaj v odnosu z vsemi Zedinjenimi narodi, ako vzamemo kot primer začetne faze vojne. Danes vojna ni več le defenzivna vojna proti osišk; vojna se bje zdaj za ustanovi-

tev novega reda, katerega cilj je, prvič, da preskrbi vsem na-rodod potrebne garancije, da ne bo novih vojnih spopadov — jamstvo torej, da bo zavladal mednarodni mir — in drugič, da se ne bodo razvile nove gospo-darske krize, ter da se odpravi brezposelnost — torej, da bo za-vladal socialni mir. Ako želi Jugoslavija računati na popol-no podporo svojih zaveznikov, mora pokazati, da želi in da je tudi sposobna sodelovati z njimi pri ustvarjanju tega novega re-da. Zato pa je treba, da Jugos-lavija, prav kakor drugi Zedi-njeni narodi, preuredi vse svo-je institucije v duhu pomlajene demokracije. Narod bo moral seveda sam odločati glede te preureditve svojih institucij. Po sedanjem razvoju dogodkov je vsekakor upravičeno smatrati, da je doba centralizma pretekla in da je bodočnost usmerjena k rešitvi, ki bo več ali manj fede-rativna in bo omogočala Srbom, Hrvatom in Slovencev, da so-delujejo drug z drugim pri u-stvarjanju svojih skupnih politič-nih ciljev, ne da bi se morali radi tega odrediti svoji etniški individualnosti. Organizacija, izvršena na takih temeljih, bo najbolj v skladu z demokratično ideologijo kot jo danes razume-vajo Zedinjeni narodi.

H koncu je treba omeniti, da Jugoslavija ni stopila v vojno z namenom osvojanja. Atlantika poslanica pa ji vendar daje pravo zahtevati, da se ji povrnejo vsa ona ozemlja, ki imajo čisto jugoslovanski karakter, a se da-nes nahajajo pod sovražnim tu-jdevim jarmom.

Obnova Jugoslavije, večje, močnejše in organizirane v de-mokracičnem duhu — to so vo-jni cilji, katere mora imeti v o-čeh vsaka jugoslovanska vlada. Ti cilji so bili naglašani ponov-no v izjavah kralja in vlade. Prav posebno so bili poudarja-ni v kraljevem govoru z dne 1. decembra 1942. Danes, ko sto-pamo v odločilno dobo vojne, je naša dolžnost, da te cilje še en-krat podčrtamo kot skupni ideal, okoli katerega se morajo v teh zgodovinskih dneh strniti vsi Srbi, vsi Hrvati in vsi Slovenci."

Vse skupine v jugoslovanski vladi so sprejele to izjavo, tako da mora veljati kot dokaz spo-znavanja med Srbi, Hrvati in Slo-venici o temeljnih problemih ju-goslovanske državne politike.—JIC.

Rdeči križ je izdal nove predpise

Centrala ameriškega Rdečega križa je objavila, da bodo od 10. junija veljavni novi predpisi za pošiljanje paketov s hrano bel-gijskim, poljskim, jugoslovanskim, norveškim, holandskim, škrim in vojnim ujetnikom drugih narodnosti. Predpisi se bodo lahko dobili pri vseh lo-kalnih odborih Rdečega križa.

Ujetniki, ki so na Japonskem, pa niso vključeni v te nove predpise, ker sedaj ni mogoč prenos na Daljni vzhod.

Ameriški Rdeči križ poudar-ja, da bližnji sorodniki ujetni-kov Združenih narodov lahko pošiljajo pakete s hrano identi-ficiranim ujetnikom samo, ako naročijo standardni paket Rde-čega križa in samo pod posebnimi pravili, ki se lahko dobijo pri lokalnih odborih Rdečega križa. Vsaki paket stane \$3.50

Ista vrsta standardnih pake-tov, katere plačata vojna in mornarica Združenih držav, se redno deli vsem ameriškim voj-nim ujetnikom.

Sorodniki lahko pošljejo pri-vatne pakete direktno ameri-škim ujetnikom vsakih 60 dni in britanskim ujetnikom, katerih sorodniki živijo v Združenih državah ali tisti privatniki, ka-terim so sorodniki dali svoj "la-bel". Ampak "label" morajo najprej dobiti sorodniki iz urada Provost Marshala Generals, Washington, D. C.

Ameriški Rdeči križ ne spre-jema prispevkov za standardne pakete s hrano za ujetnike Združenih držav, sprejema pa brezmejno prispevke za splošno pomoč ujetnikom Združenih držav. Te fondne potem porabi za nakup in prenos zdravil, cigaret, tobaka in drugih takih stvari,

Gospodarstvo za zmago

Napisal Peter Lipa

Ko je predsednik nedavno predložil kongresu svoje poro-čilo o razvoju operacij v lend-leaseu izmenjavanju, je šele prišel na dan ogromni obseg produkcije Zedinjenih narodov. Ako upoštevamo, da je vojaška sila zelo odvisna od gospodar-skih moči, na katere se naslanja, je očitno, da so podatki tega poročila ravno tako važni za bo-doči razvoj in zaključek seda-nje vojne, kot katerikoli strate-ški načrti.

Zedinjene države so od mese-ca marca 1941 pa do aprila 1943 dobavile v okviru lend-leasea skupno za \$11,102,000,000. Ta vsota odgovarja približ-no 12 odstotkom vseh naših voj-nih izdatkov do danes. Od teh 11 milijard dolarjev smo pora-bili 46 odstotkov za orožje in municijo. Za oskrbo in stroje, dobavljene zaveznikom v cilju, da se izboljša in poveča njihova produkcija vojnega materiala, je bilo potrošenih 22 odstotkov. Poljedelski pridelki so znašali 15 odstotkov, a ladje in druga transportna in oskrbovalna sredstva 17 odstotkov.

Vkrcanih je bilo vojnih do-bav — topov, municije in zrač-nih bomb — za vsoto od 1000 milijonov dolarjev in še cele ne-kaj več. Od tisočev in tisočev letal, katere smo dobavili na bo-jišča, jih je bilo za dolarjev 900 milijonov vkrcanih na ladje, a še mnogo več jih je letelo na-ravnost tja, kamor so bila na-menjena. Vojaška motorna vo-zila za dolarjev 600 milijonov so bila poslana preko morja in rav-no tako za preko 1000 milijonov dolarjev tankov.

Izvozili smo tudi za skoro dva tisoč milijonov dolarjev strojev in orodja, kovin in kemikalij — vse to, da pomagamo našim za-veznikom pri fabricaciji orožja. Poljedelskih pridelkov je bilo vkrcanih za več kot 1600 milio-nov dolarjev. Večji del tega ži-veža je bil poslan v Rusijo, Ve-liko Britanijo in Severno Afri-ko. Na podlagi lend-leasea do-bavljena živila spremljajo ar-made Zedinjenih narodov v de-žele, katere armade osvobodje-ta živeže, rešuje ona prebivalstva, katere je zapustil sovražnik v bedi in pomanjkanju.

Toda lend-lease nikakor ni transakcija le v eno smer. Ako-ravno dodaj še nismo prejeli točnih podatkov o dobavah, ka-tere smo prejeli mi od naših zaveznikov in oni, katere so si zavezniki medsebojno dobavili, imamo vendar že nekaj približ-nih števil na razpolago. Do 1. januarja letošnjega leta je Ve-lika Britanija poslala Sovjetski uniji orožja za več nego 680 mil-ijonov dolarjev. Transportna pomoč s konvoji in na stotisoče ton najrazličnejših drugih do-bav je dobila Rusija in nekatere armade londonskih vlad v iz-znastvu.

Ogromne so količine živeža in druge oskrbe, katere so Angleži dobavili ameriškim četam v Se-verni Afriki, Indiji, Egiptu, Islandski in drugih delih sveta. Le za ameriške vojske, nastane-ne v Angliji, je bilo dobav-ljenih v okviru lend-leasea pre-ko 1,360,000 ladijskih ton oro-dja in oskrbe. Letališča, barake in najrazličnejše druge priprave v vrednosti preko 600,000,000 dolarjev so bile stavljene na razpolago našim četam.

Dokaz za dejstvo, da vsakteri od Zedinjenih narodov pripeva vse, kar more za zmago, je delež Kanade, ki je dobavila za preko 1,000,000,000 dolarjev vojaških do-bav silam Velike Britanije, Ru-sije, Avstralije in Nove Zeland-ije. V razmerju s svojim pre-bivalstvom, je obseg teh dobav tako velik, da bi odgovarjal 12-000,000,000 dolarjev za Zedinje-ne države.

Še večji obseg lend-leasea za bodočnost s strani Zedinjenih držav nam ožnanjajo številke, katere je v svojem nedavnem govoru objavil James F. Byrnes, direktor vojne mobilizacije:

katere ne dobavijo vojna in mornarica.

Novi predpisi se ne odnašajo na civiliste v zasedenih deželah. —Common Council—FLIS.

Sto bojnih ladij je bilo dogo-tovljenih v teku prvih pet me-secev letošnjega leta — kar od-govarja eni ladiji za vsakih 36 ur.

Preko tisoč ladij za suho bla-go in skoro sto cisternskih ladij je bilo dogotovljenih v teku preteklega leta.

1,300,000 težkih in lahkih strojnih dogotovljenih v teku lanskega leta.

44,830,000 zračnih bomb je bilo izdelanih v teku zadnjih treh let.

60,000 letal smo dogotovili v teku leta, ki se je ravnokar zak-ljučilo. Odkar pa smo začeli svojo vojno produkcijo, smo jih izdelali že preko 100,000.

V teku mesecev bo izmenjava v okviru lend-leasea neprestano naraščala, vse dokler ne bo voj-na dobljena; lend-lease izmenja-va pomeni, da Zedinjeni narodi pomagajo drug drugemu na vseh bojiščih in da izmenjavajo svoje dobave tako, da gredo iskati vse potrebno tja, kjer je razpoložljivo in najbolj ugodno za prevoz.

Ogromen obseg, katerega je dosegel ta načrt za medsebojno pomoč — ki se vrši brez težkih in zamotanih finančnih trans-akcij in ki zaveznikom prihrani neizmerne količine trasportnih sredstev — je najboljši odgovor na vprašanje, dali znajo Zedi-njeni narodi tudi zares zedinje-no in složno delati. Pod pritiskom vojne so se Zedinjeni na-rodu naučili, da je treba včasih pozabiti na interese posamezni-ka in da se le tako doseže skup-ni cilj. Dosegli smo produkci-jo v tako ogromnem obsegu, da o tem dodaj še nikdo ni niti sanjal. Toda tudi vse ovire za izmenjavanje teh proizvodov so izginile. Izdelali smo vzorec za ustanovitev mednarodnega so-delovanja.

Pod pritiskom vojne pa smo tudi odkrili nove možnosti pro-dukcije in nova pota za izme-njavanje proizvodov — odprli smo nova obzorja, ki bodo nekoč ustvarila nov, boljši svet, ki bo ta svoja ogromna sredstva upo-rabljal za cilje miru.—ONA.

General Giraud obišče Ameriko

Razgovori o militari-stičnih zadevah

Alžir, Alžirija, 28. jun.—Konč-ni načrt, da general Henri Gi-raud, sopoveljnik francoske obo-rožene sile v Afriki, obišče Ame-riko, je bil odobren na seji čla-nov nedavno ustanovljenega sveta za osvoboditev Francije, trdijo poučeni krogi.

Doznava se, da bo Giraud konferiral s predsednikom Roo-seveltom, generalom Marshal-om, šefom generalnega štaba, in drugimi ameriškim voditelji o militarističnih zadevah. On bo morda dospel v Ameriko na 14. julija, na praznik padca Bastile, ki je bil uvod v francosko revo-lucijo. Z njim bo prišlo več vo-jajških veščakov.

General Charles de Gaulle, ki deli pojvelstvo francoske obo-rožene sile z Giraudom, je večerj opazoval parado zavezniških čet v Tunizu, glavnem mestu Tuni-zije. Ob tej priliki je imel go-vor, v katerem je naglasil in za-hteval, da morajo biti oni, ki so začeli to vojno, kaznovani.

MacArthur zagovarja generala Breretona

Zavezniški stan: Avstralija, 28. jun. — General Douglas Mac-Arthur, vrhovni poveljnik za-vezniške sile v južnozpadnem delu Pacifika, je dejal, da je a-meriška letalska sila na Filipi-nih imela samo 72 bojnih letal in 35 bombnikov, ko so Japo-nci napadli otok v decembru l. 1941. S to izjavo je odgovoril onim, ki kritizirajo generala Lewisa H. Breretona, poveljnika ameriške letalske sile na otoku, da ni izpolnil pričakovanj v zve-zi z obrambo Filipinov. Mac-Arthur pravi, da je Brereton sto-rič vse, kar je mogel, ni se pa mogel ustavljati japonski pre-moči v zraku. Brereton je zdaj poveljnik ameriške letalske sile na Srednjem vzhodu.

Najzaupljivejše dnevne de-lavske vesti so v dnevniku "Pro-sveti." Ali jih čitate vsak dan?

Predsednik unije American Communications Assn. (CIO) William J. Deegan podpisuje pogodbo, katero je njegova unija sklenila s Postal Telegraph Co. Poleg njega je Joseph Selby, podpredsednik kompanije, v ozadju na drugi uradniki unije in kompanije.

SOSIESKA

ANTON INGOLIČ

(Se nadaljuje.)

Počasi so med prepri in grožnjami lezli globlje v gozd. Tudi tisti, ki so že dobili svoje, so posegali v prepri, ker se jim je zdelo, da je ta ali oni dobil več ali lepše ob isti pravici. Prava vojska se je vnela okoli mogočnega hrasta, ki se je osamel dvigal iznad smrek. Listje mu je sicer že odpadlo, a rogovilaste veje, s katerimi je segal v smreke daleč naokoli, so ga delale še bolj mogočnega. Najbolj jih je podžigalo deblo, ki je bilo do višine kakih šestih metrov brez vej. Že pred leti so hoteli nekateri, da bi ga podrl, a zaradi sosednjih smrek ga niso mogli; šele zdaj, ko bodo padle smreke, bo mogoče brez nevarnosti izkopati tega orjaka.

"Tale boter jih je vreden najmanj trideset!" je vzkliknil Kurk in s sekirico potrkval na hrast, kakor da ga hoče zdruniti in opozoriti, da gre za njegovo kožo. "Ali da kdo več?"

"Jaz dam ena in trideset!"

"Jaz dva!"

"Tri!"

Že ni bilo mogoče razločiti glasov. Obkolili so orjaka, mahali proti njemu in Kurku, grozili na vse strani in ga skušali pridobiti zase. Nekateri bi ga uporabili za stikalnico ali za stebre pri brajda, drugi bi napravili iz njega svinjak, Skledar in Leskovar bi ga drago prodala, Ledinek pa bi postavil Toncu kovačnico.

"Čakajte, čakajte! Saj nismo divjaki! Naj ga ima tisti, ki je najbolj potreben!" je miril Koren.

"Jaz čakam že tri leta nanj! Koren, obljubil si mi ga! Pustite ga meni!" je kričal Ledinek in se preteče oziral naokoli. Bil je skoraj za glavo večji od drugih, celo večji kakor Koren. Vsem ljudem je videl v oči. Toda v njih ni našel razumevanja.

"Jaz sem dobil že dve leti povrsti slab les, tudi meni gre enkrat kaj boljše!" je zahteval nekdo drugi.

"Meni so pri podiranju lanske leto zlomili najlepše drevo!"

"Po pravici naj gre! Licitirajmo! Jaz dam osem in trideset!" je prevpil Skledar ostale.

"Jaz pa devet!" je takoj pristavil Ledinek, odločen da gre še za nekaj kron, čeprav dobi potem malo drugega.

Že so bili blizu petdeset, Ledinek je bil ves zaripljen v obraz, kričal je na vse strani in kričal. S Toncem sta se bila že o vsem pomenila, na pomlad bi stala na Vratnikih kovačnica; toda ko je bilo preko šestdeset, je bled ko stena umolknil. Toliko ni mogel več dati, imel je tri četrti pravice in potrebno mu je bilo še mnogo drugega lesa. Hrast pa je naposled dobil Leskovar za pet in šestdeset.

"Ali je to pravica?" so ponavljali ti in oni. Ledinek je sicer molčal, toda v njem se je kuhalo, čakal je samo pravega trenutka, da pove svoje.

Odslej ni šlo več brez prepri. Poldne je že davno odzvonilo. Domov ni odšel nihče, čeprav jih je opravilo že dobra tretjina. Ostali so, kajti obetalo se je, da bo še hujše. Koren, ki je že osem let županoval sosieski, je bil sicer vaje pripreto, vendar jih je iz leta v leto teže prenašal. To leto so ga grizli že posebno hudo.

"Da se ne morete mirno pomeniti," jim je prigovarjal. "Vsakdo bo dobil svoje, kolikor mu pač gre po njegovi pravici. Samo bodite tudi ljudje! Če ima kdo posebno željo, pa mu ugodimo, saj smo sosieska, takorekoč ena sama družina. Letos, temu, drugo leto drugemu!"

A za njegove besede so se ljudje prav toliko zmenili kakor smreke, ki so nemotene šumele nad njimi.

Končno so prišli do večjih skupin. Licitirali

so po osem do deset smrek skupno, to je za šestdeset do sto kron. Tu prerekanje ni bilo tako hudo, ker ni bilo toliko upravičencev. To je seveda one, ki so dražje dobili les, še bolj togotilo. Ko je dobil Leskovar deset mogočnih smrek za celo pravico, se je utrgal plaz nezadovoljnosti.

"Poglejte, zdaj ne ženejo drug drugemu! Nam revežem pa so gnali, da smo dobili manj!"

"Leskovarju je prišla tale smreka na osem kron, jaz sem pa dal za slabšo enajst! Je to prav?"

"Leto za letom je isto! A enkrat mora biti konec tega!"

"Naj se začne od kraja!"

"Tako je! Kar je bilo, je neveljavno!"

A slišali so se tudi nasprotni glasovi:

"Vse gre po pravici!"

"Nismo krivi, če imate manjše pravice!"

"Godec, zakaj ti je pa zavrnil oče pol pravice! Mi smo pa delali in naš očetje so tudi delali, zato imamo še vse!"

"Kdo je zavrnil?" je posnel Godec in se pretil do Pišorna, ki je izrekel zadnje besede.

"Sam veš!" se ga je le-ta otrese.

"Če je, je svojo, in to tebe nič ne briga!" je kričal Godec in trdno stiskal v roki bičevnik, ki si ga je malo prej odrezal. Ozri se je po ljudih. "Tvoj oče pa je med vojno goljufal naše žene in zapravil nam vsem!"

"Tako je!" so pritrdili nekateri.

"Poglej tule dol," je nadaljeval Godec še glameje, kažoč navzdol, kjer je ležala prostrana poseka, "koliko drevja je šlo! V štirih letih ste ga podrl za petdeset let in mi nismo imeli nič od tega, ker so ga tvoji oče, Skledar in Leskovar od naših žen dobili na pol zastonj in ga potem drago prodali! Na naš račun ste se nažrili!"

"Reci še enkrat, da ni bilo po poštenem, pa se bomo menili drugje!" je zaklical Pišorn bled kot zid.

"Na sodnji boš vzel besede nazaj!" sta mu grozila Leskovar in Skledar.

"Ne bom jih jemal! Vsi vedo, kako je bilo! Najbolj pa naše žene! Ali ne?"

"Da, tako je bilo! Zato pa je vsako leto slabše z našim gozdom in še zdaj nas osleparijo, kjerkoli nase morejo!" so pritrdjevali od vseh strani in dvigali pesti. Posebno glasne so bile ženske.

"Zato pa poslušajte mene," je vzkliknil Ledinek in stopil na preperel štor. Iz njega je kar vrelo. "Že takoj po vojni sem vam dopovedoval, da je najbolje, če si gozdove razdelimo! Ali ne bi bilo bolje, da bi imel vsakdo svoj kos gozda? Vsakdo bi ga trebil in čistil, sekal po svoji volji in zasajal! Nobenih preprirov ne bi bilo. Ali ne nastajajo vse zdrahe v vasi največ zaradi gozdov? Zaradi ene same smreke bi se pobili! In za koliko bi bila vsaka hiša več vredna, če bi imela svoj gozd! Če zdaj porečete, da imate celo pravico v gozdu, tega nihče prav ne ceni; če bi pa rekli, da imate osem oralov gozda, bi to res nekaj pomohlo!"

"Tako je!" se je slišalo od tu in tam.

"Ni tako! Ni!" so drugi ogorčeno zavračali njegove besede.

"Ledinek ima prav! Mi, ki imamo malo, smo vedno na slabšem," se je vmešal še Godec. "Najprej nas ogoljufajo pri licitaciji, ker nam ženejo pri vsaki smreki, mi pa njim ne moremo. Ker imajo konje, prvi spravijo les iz gozda, nam pa pustijo take poti, da nas Bog obvaruj; na raboti moramo mi vedno več delati, ti pa pošljejo dekle in hlapce, ki jim je malo do dela. Razdelimo si jih!"

(Dalje prihodnjtj)

"I'VE BEEN WORKING ON THE RAILROAD"—Mrs. Paulina Tracy, left, and Mrs. Elva Vannah, right, mothers of 12 and 20-year-old daughters, respectively, are members of New England's first squad of women section hands. They work eight hours a day on the railroad, wielding shovels, crowbars and sledgehammers on tracks near Augusta, Me.

den tri kopejke, izobražen pa rubelj. Solo potrebuješ!"

"Učil se bom doma. Sam..."

In Kolka se je spravil nad knjige z vso neotroško zagrizenostjo.

Čez deset let—sedaj je že Nikolaj Petrovič William, izkušen ribič na visokem morju, ki je že več nego enkrat harpuniral kite in nalovil morske pse in tjule—pride k staremu znanu, učitelju.

"Nameravam v mornariško šolo. Nasvetuj mi, kako in kaj!"

"Čemu sploh nameravate iti?"

se je začudil učitelj. "Za študij boste nekaj let potrebovali. Hočete mar postati kapitan?"

"Ne, to ne. Toda treba mi je šole. Vse hočem vedeti."

In minilo je še pet let. Nikolaj William je o marsičem razmišljal—in drugem okolju, med drugimi ljudmi. Oče in ded sta mrtva. Sam je ostal. Teh pet let je bilo potrebnih, da je v njem dozorel star načrt. Morda je ta načrt čuden, toda žena, s katero se je srečal, se je tudi navdušila zanj. Ta žena se imenuje Vera Jakovlevna.

Ne da bi izpremenil držo in izraz v obrazu, je stal William na palubi in gledal na valeče se vodne hribe. Misli je na svojo novo hišo na pusti skalnati obali. Kako se bo počutila njegova žena v novem domu, v samotni. Kaj ga čaka na tem mrtvem kosu zemlje?

Kos zemlje je postajal vedno razločnejši in večji. Že so se vi-

dopuste, gole pečine. Počasi je kopno plavalo proti ladji.

Dva mornarja sta z lotom merila globino:

"Enajst... Deset... Devet in pol..."

Krmar na poveljniškem stolpu je pazljivo poslušal monotone klice.

Mož v usnjenem suknjiču in njegova tovarišica sta stala ob ograji in gledala na pusti, skalnati breg, od katerega se je kot svetel madež odražala nova lesena hišica, ki se je zdelala žalostna in kakor da je odveč.

"Ali vidiš, kako veselo naju gleda dvorec?" je pokazal William ženi hišico. "Ni res, zelo zanimiv kraj je to?"

"Da," je tiho dejala in krepkeje objela možovo roko.

"In koliko sonca povsod! Čudovito! Poglej sončno pot od ladje do brega!"

Žena je zamišljeno molčala.

"Deset manj dva... Devet..."

je klical mornar z lotom. Čuječi krmar je urno obrnil vzvod ladjinega brzojava in zaklical mornarju ob sidrnem dvigalu: "Sidro-ol!"

Težko je zagrnela sidrna veriga, da se je stresel krov. Nekaj mornarjev je že odvijalo žerjav za spuščanje čolnov. V zadnji čoln je po zibajoči se vrvi lestvici prva stopila svetlo-lasa žena—prav na mornarjeve roke. Mož jo je gledal od zgornj in se ji bodrilno smehljaj.

Kapitan Lisjenko mu je ponudil roko.

"No, William! Na srečno svi-

denje! Veste, oprostite, pričnjam vam resno zavidati. Clovek se vsega naveliča. Moral bom to pustiti... Na svidenje!"

Ko je čoln odrinil od ladje, je kapitan razvneto zaklical navzdol: "Srečno življenje in zdravje! Vera Jakovlevna! Vam želim! Vam! Čujte!" in kazal s prstom na njo.

Toda žena je bila zaposlena s psičkom, ki ji ga je danes podaril, in šumenje valov je prevpilo njegov glas.

William je skozi daljnogled gledal preko glav mornarjev na hišo, ki je postajala vedno večja.

2

Ko sta odprla vrata, jima je zavel nasproti prijeten, sladkoben duh sveže skobjanega lesa. V okna se je v treh svetlobnih tokih vlivalo sonce. Iz svetlogladke deske vmesne stene je tekla smola v kapljicah jantarjeve barve. William je takoj ozlovoljen pomislil na tesarja: "Ta kanalja je moral namestiti to desko prav tja, kjer se vidi. Moral jo bom izmenjati."

Ne da bi odložila plušč, si je Vera ogledovala nov dom. Vneto in hlastno je pogledala v vsak kot.

"Nikolaj, napak je, da imava okna samo na dve strani. Sem-kaj bi moralo priti še eno. Ta sijajni razgled!"

William se je ozrl. Razgled je bil res čudovit. Morda še lepši nego proti jugu. Kako le da tega ni prej opazil? Prav to je prav...

"Tu, Veruška, se ne ravnamo po lepoti, temveč po praktičnosti. Od tam pihajo severni in severovzhodni vetrovi. To ti je tu prav resna stvar." William je stopil od okna in potrkal s pestjo ob bruno. "Poglej, kakšen les je to! Kaj? Najboljši. Eno bruno kakor drugo. Skoto brez grč. Kasneje moramo vse še zamazati. Potem nas ne bo strašila ne mrz ne snežni vihar."

Vera je videla, da krušna peč ni dobro napravljena. Obok je

bil previsok, preveč drv bo porla.

"Res, prav imaš," je pritrdil William, potem ko je pogledal v peč. "Bomo morali nekaj storiti. Les je tu dragocenejši od zlata."

Tudi ognjišče ni bilo po njenem mnenju posebno dobro: luknjo v dimnik bi morali napraviti na levi.

Zato je pa bila zelo zadovoljna s kopalnico.

(Dalje prihodnjtj.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Razni mali oglasi

Delo dobe molki

POTREBUJEMO

MEHANIKE IN WELDERJE za različna dela železa

MIDWEST IRON WORKS

1042 West 11th Street

NA PRODAJ JE

31 akrov, 900 čevljev sega v Fox River pri Cary, Illinois. Dve poletni koči. Hiša, hlev in druga razna kmetijska poslopja. Krasno senčno drevje, sadno drevje, vinograd in prostor za kopati se ("beach"). To premoženje je na sodnji, da se proda in razdeli med dediče. Cena je \$16,000 takoj ali pa na obroke. Vredno je \$32,000. Za pojasnila in za ogled tega imetja pišite v angleškem jeziku na naslov: Box Prosveta, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

POŠTNA UPRAVA

šeli vlad vojni razmer zmanjšati delo in zamude s preuredbo naslovov. Vsak naslov v večjih mestih ima namreč sedaj še posebno številko, ki pismopolu pove, v katerem kraju se naslovnik nahaja. Naslovite v bodoče vsa pisma:

PROSVETA

2657 S. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

TISKARNA S.N.P.J.

—sprejema vsa—

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

.... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

.... Cene zmernne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4864

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priložijo eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, vsi člani ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnine. Ker pa člani še plačajo pri ocenitvi \$1.20 za tednik, se jim to priložijo k naročninu. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je v resni lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:	
Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cloro in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.00
2 tednika in 7.00	2 tednika in 8.10
3 tednika in 9.00	3 tednika in 9.90
4 tednika in 1.20	4 tednika in 2.70
5 tednikov in niš	5 tednikov in 1.50
Za Evrope je \$8.00	

Iskalite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 S. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priložena polijam naročnino na list Prosveto vsote \$

1) Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) _____ Čl. družine št. _____

3) _____ Čl. družine št. _____

4) _____ Čl. družine št. _____

5) _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Pod severnim nebom

Pavel Nizovoj

1

Belo morje. Ob obali vrsta hiš. Ulice in steze so preprežene z ribičskimi mrežami in natrpane s čolni in raznim lovskim orodjem. V bližini leži živo, hrupno mesto Arhangels. Še sem se sliši zvonjenje njegovih zvonov in tuljenje ladjinih siren iz pristanišča. Do semkaj se čuti mestno življenje.

V tej ribički vasi je preživel William otroška leta. Njegov nemirni praded Oskar William je v lovu za srečo prišel iz svoje domovine Norveške v ta kraj, se seznanil z zastavno primorko, se stalno naselil na ruski zemlji in pričel spravljati na svet potomce. In v njegovem sedemdesetletnem življenju se jih ni rodilo malo!

Semjon William, prvi Oskarjev sin, močan in neupogljiv kakor oče, je ustanovil artel (zadruko) za lov polenovk ob Murmanskem obali: v artelu so bili njegov sin Pjotr, vnuk Kolka in dva tuja. Plen bo delil na šest delov: en del za orodje, druge dele za moštvo. Vsak dobi enak delež. Tudi Kolka s trinajstimi

leti se šteje za odraslega moža.

"Kolke ne zamenjam z nikomer," je hvalil Semjon svojega vnuka. "Pravi morski medved vam je. Ni tak kakor njegov oče, ta copata. Kolka je na morju doma."

Kolka je podedoval dedovo vztrajnost in moč.

Kolkov oče ne mara, da bi hodil Kolka po njegovi in dedovi poti.

"Napravi naj svojo šolo in naj živi meščansko življenje," je govoril oče. "Pride lahko v pisarno paroplovne družbe ali kam drugam. Saj možnosti je polno. Kaj pa imamo mi? Večno mokro in mraz! Pasje življenje! Nobenega miru, nikakega razvedrila."

"Kaj pa ti veš, ti smrkavec?" je zaničljivo odgovoril ded. "To bi bilo za tebe, da bi stal za pultom in praskal s peresom. Kolka pa potrebuje prostora, svobode, izrabiti mora svojo moč. Saj iz fanta kar kipi!"

A odljudni, mračni Kolka hodi po cestah kakor bik s povešeno glavo. Njegov pogled in vsa njegova postava sta sama moč in neuklonjivost. Kakor njegov ded tudi on ne ljubi udobnega, ozkega mestnega življenja brez dogodkov. Biti svoboden ribič—to je vse nekaj dru-

gega! Oh, če bi le mogel imeti še več svobode!...

—Njegovi sošolci mu pravijo "kit"—tako netovariški, togoten in nevaren je.

"Kit! Kit!"

"Pazite se!"

"Kit!"

Udarec, dva... Krvavi nosovi, grozeče psovke, strahopetno od daleč zakričane... "Kit" gre ponosno in zadovoljno domov.

Često se je to pripetilo, vselej je ostalo brez posledic. Toda tokrat se je učitelj zavzel za pretepeno. Poklical je Kolkovega očeta v šolo.

Ko pride iz šole, vpraša sina kratko in mračno: "Si se pretepal?"

Sin odgovori prav tako kratko in mrko: "Da."

"Dobro. Tokrat sem stvar urenil. Toda ne pretepaš več otrok, ker boš sicer zletel."

Obrnil se je, da bi šel smoliti čoln. Zadeva je zanj opravljena. Ne govori rad veliko. Toda Kolka je hipoma zaklical za njim: "S temi mestnimi opicami ne bom več hodil v šolo. Nisem slabši od njih in ne dovolim, da bi se norčevali iz mene."

Oče se je obrnil, ga prestrašeno pogledal. Ni razumel.

"Kaj pa misliš početi brez šole? Neizobražen človek je vre-

BOOKS BY LOUIS ADAMIC

Cradle of Life.....\$2.50

From Many Lands..... 3.50

Grandsons 2.50

Laughing in the Jungle... 3.00

My America..... 3.75

Native's Return 2.75

Two-Way Passage..... 2.50

What's Your Name?..... 2.50

Order from

Proletarec

2301 South Lawndale Avenue
Chicago 23, Ill.